

בית משפט השלום באשקלון

ת"א 41811-04-16 טסמה נ' עמר

בפני: כב' השופטת אורית חדד

התובעת: לימור טסמה
ע"י ב"כ עו"ד רון לוינטל

נ ג ד

הנתבעת: זיהבה עמר
ע"י ב"כ עו"ד עקיבא פוזנר

חקיקה שאוזכרה: [חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965](#): סע' 1, 2, 7א, 13, 14, 15

מיני-רציו:

* הנתבעת לא התיימרה להביע דעה אישית ועניינית על התנהגות כלשהי מצד התובעת, כי אם להצמיד לה, סתם כך, ועל רקע שייכותה העדתית, איפיון מבזה ומשפיל. בית המשפט חייב את הנתבעת בתשלום פיצויים בסך של 25,000 ש"ח בגין לשון הרע.

* נזיקין – עוולות – לשון הרע

* נזיקין – עוולות – איסור לשון הרע

* נזיקין – פיצויים – בגין לשון הרע

.

תביעה מכוח חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה – 1965 בעקבות אמירות דיבה, לפי הנטען, במועד בו עבדו התובעת והנתבעת במוסד לביטוח לאומי: התובעת כמאבטחת מטעם חברת שמירה והנתבעת כמזכירה במחלקת נכות כללית.

.

בית המשפט פסק כלהלן:

אין ולא יכול להיות ספק: אמירותיה של הנתבעת כלפי התובעת היו משום אמירות מבזות ומשפילות ועוצמתן טמונה דווקא בהיותן מנותקות מכל הקשר והגיון שהרי הנתבעת לא התיימרה להביע דעה אישית ועניינית על התנהגות כלשהי מצד התובעת, כי אם להצמיד לה, סתם כך, ועל רקע שייכותה העדתית, איפיון מבזה ומשפיל. ראוי לחדד ולומר – עצם איזכור מוצאה של התובעת בוודאי שאינו יכול לכוון לדופי בה, אלא שהוספת מילה מבזה בצמידות לציון מוצאו האתני של אדם, יש בה משום היבט גזעני המייחס מעמד נחות/ משפיל לעדה שלמה.

יש בתשתית העובדתית כדי ללמד על "פרסום" דברים המהווים באופן מובהק משום "לשון הרע" כמשמעות המונחים בחוק האמור. עסקינן בזה המקרה בעוולה בעלת "ערך מוסף", שלא במובן החיובי, משמקרה זה נמנה על אותן תביעות בהן ברקע התובע מצא עצמו מושפל ומבוזה אך ורק בשל מוצאו,

מציאות חברתית אשר חרף הוקעתה והניסיון רב השנים לבערה, נמצאת מעת לעת בועטת ולובשת צורות שונות וניתן להניח, ובצער רב, כי הנחשף ממנה בבתי המשפט אינו אלא מקצתה. בהתחשב במכלול הנסיבות, לרבות נסיבות האמירה והאומר ודוגמאות הפסיקה להן הפנו הצדדים, יש מקום להעמיד את הפיצוי לו זכאית התובעת על סך של 25,000 ש"ח.

פסק דין

בימים בהם נכתב פסק דין זה מתקיימת הפגנה נוספת של בני העדה האתיופית על רקע זעקתם המתמשכת לקיומו של יחס מפלה כלפיהם מצד הממסד ובכלל. קדם להפגנה זו דו"ח מחודש יולי 2016 אשר יצא תחת ידו של צוות בינמשרדי, שהוקם ע"פ החלטת ממשלה, בראשותה של עו"ד אמי פלמור - מנכ"לית משרד המשפטים - לשם מיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה. בפתחו של דו"ח זה (שצורף בין מוצגי התובעת) נכתב כך:

"מזה שנים חווים יוצאי אתיופיה יחס מפלה מצד הממסד ומצד אזרחי ישראל. הדרה מהמרחב הציבורי, אפליה בהשכלה ובתעסוקה, מסטיגמות ומסטריאוטיפים שליליים – גלויים וסמויים ואף חשופים לגילויי אלימות פיזית ומילולית כלפיהם" (שם בעמ' 13).

תביעה זו המונחת לפניי משקפת למעשה זעקה ברוח זו מצד התובעת, בת העדה האתיופית ובגדרה תובעת היא מהנתבעת פיצוי בן 100,000 שקלים מכח [חוק איסור לשון הרע](#), **התשכ"ה – 1965** בעקבות אמירות דיבה המיוחסות לה במועד בו עבדו השתיים במוסד לביטוח לאומי סניף אשקלון: התובעת כמאבטחת מטעם חברת שמירה והנתבעת כמזכירה במחלקת נכות כללית.

תמצית טענות הצדדים

1. ע"פ כתב התביעה, ביום 03.02.16 ביקשה הנתבעת להיכנס לחניון במקום עבודתה המצוי בסביבה עמוסת כלי רכב ואנשים בשעות הבוקר, אלא שמחמת חסימת הגישה לו ע"י משאיות הפורקות סחורה, נאלצה היא להחנות את רכבה בתשלום בחניון הציבורי הסמוך. הנתבעת יצאה מרכבה, נכנסה למקום העבודה והחלה להתלונן ולהאשים את המאבטחים בכך שאינם מבצעים את עבודתם כראוי וזאת על רקע מיקום המשאיות כאמור. התובעת מדגישה כי באותם רגעים היתה היא מסייעת ללקוחות שהמתינו בחוץ וכי כל שאמרה לנתבעת הוא שהסופרמרקט המצוי בסמוך היה סגור מספר חודשים וכי כעת חזרה תופעת החסימות ע"י רכבים ומשאיות. בחלוף מספר דקות ומשנוכחה הנתבעת כי עליה לשלם עבור תו החניה, יצאה היא מעמדת המאבטחים שבכניסה וטרם צאתה אמרה היא בהתייחס לתובעת: **"גם כן האתיופית המסריחה הזו אני אתן לה סטירה"** (להלן: **"האירוע / האמירה הראשונה"**).

לטענת התובעת, היא עצמה לא הצליחה לשמוע את האמירות המדויקות, אך הדברים נאמרו בנוכחות מאבטחת נוספת בשם ספיר גרנובסקי (להלן: **"ספיר"**) וזו יידעה את התובעת. התובעת בחרה לפנות לנתבעת עם כניסתה חזרה וזאת על מנת לדעת האם אכן כך נאמר על ידה ובמטרה לאפשר לה לחזור בה מדבריה, אלא שבתגובה לפנייתה זו הטיחה בה הנתבעת: **"בטח שאני אגיד לך יא אתיופית מסריחה, אל תצחקי אותי ואל תפני אליי בכלל"**.

אמירה נוספת זו נעשתה אף בפני ספיר ובפני אחראי המשמרת, מר גלעד אלגלי. התובעת, נדהמת ומושפלת, אמרה לנתבעת שעליה להתבייש ותהתה אם זה השרות שהיא מעניקה ללקוחות ובתגובה לכך ענתה לה הנתבעת בהפגנות: "קפצי לי" (להלן: "האירוע/ האמירה השניה").

התובעת פנתה בו ביום למנהל הסניף על מנת ליידעו לגבי ההתרחשויות המתוארות וזה הבהיר כי יפנה את המקרה לממונה על המשמעת. בהתאם להנחייתו, העלתה התובעת את הדברים על הכתב. מנהל אגף הביטחון הבהיר לתובעת כי הוא ויתר גורמי ההנהלה מגנים את התנהלות הנתבעת. בהמשך לכך נמסר לתובעת כי נערך לנתבעת ברור משמעותי וקידומה יעוכב ומענה רשמי ניתן לה במכתב ביום 03.03.16.

התובעת מדגישה כי הארועים הנ"ל אינם משקפים פליטת פה כי אם אמירות שנאמרו בכוונת מכוון על מנת לפגוע בה ולהשפילה וזאת ללא כל סיבה אמיתית כי אם מתוך גישה גזענית המייחסת לאדם תכונות שליליות ונחותות בשל צבע עורו. כיוון שכך תובעת היא את הפיצוי הסטוטורי המתאפשר ע"פ [סעיף 7א](#) לחוק הנ"ל תוך שהיא מבקשת כי בית המשפט יביא בחשבון את הצורך למגר את הגזענות באמצעות חיוב זה וכאקט חינוכי.

2. בפתחו של כתב ההגנה מביעה הנתבעת את התנצלותה על הדברים שנאמרו על ידה. לטענתה, התנצלות אישית בצירוף מכתב נמסרו לתובעת סמוך להתרחשות הדברים. הנתבעת הוסיפה ופנתה בהתנצלות לתובעת לשיטתה אף באמצעות מכרה משותפת, דבי סנקר, וזו מסרה לנתבעת כי התובעת קיבלה את התנצלותה. הנתבעת מציינת כי אף יצרה קשר טלפוני ישיר עם התובעת ובישחתם זו קיבלה האחרונה את התנצלותה של הנתבעת בשנית. לטענת הנתבעת, "האימרה המטופשת" נאמרה על ידי ב"עידנא דריתחא" בעקבות מצב פיזי קשה בו נמצאה היות ובאותו מועד צמה לצורך בדיקות רפואיות ולאחר לילה ללא שינה בו סעדה את הוריה הקשישים. הנתבעת מדגישה כי הדברים נאמרו בפורום מצומצם שכלל שני אנשים בלבד. הנתבעת ציינה כי במסגרת ברור שנערך לה במקום עבודתה התקבלה התנצלותה והוחלט להסתפק בנזיפה, בין השאר, נוכח היותה עובדת נאמנה מזה 20 שנה ואדם נורמטיבי אשר מעד באופן חד פעמי לאחר 20 שנות עבודה ללא רבב מביש כדוגמת זה הנידון. לטענת הנתבעת, משעה שהתובעת עצמה מחלה לה, לא היה מקום להגיש תביעה זו ולהאדיר את הדברים ונראה לשיטתה כי הדבר נעשה בשל בחירתם של אחרים ומשיקולים זרים.

3. הנתבעת הביעה התנצלות במהלך ההליך וביקשה את מחילת התובעת, אולם לא הושגה הסכמה.

עדויות הצדדים

4. עדויות התובעת כללו מספר תצהירים ומוצגים, אולם בסופו של דבר נותרו בתיק תצהירה שלה ותצהירה של ספיר והשתיים נחקרו בחקירה נגדית. אציין באופן ספציפי כי המאבטח גלעד אלגלי הגיש אף הוא תצהיר, אלא שבדיון שנקבע לשמיעת הראיות ויתרה התובעת על תצהירו מחמת שנישא באותו היום ונבצר ממנו להגיע (עמ' 15 לפרוטוקול).

6. מטעם הנתבעת הוגש תצהירה שלה ותצהיר עובדת נוספת, ליליאנה קטוק, שאותה שיתפה בארועים. בנוסף, אושר זימונה כעדה של דבי סנקר, אלא שבסופו של יום, העידה הנתבעת בלבד. הגב' קטוק והגב' סנקר לא התייצבו לדיון והנתבעת מצידה לא עמדה על כפיית התייצבותן.

המסגרת הנורמטיבית

7. **סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע, תשכ"ה – 1965 קובע:**

"לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –

- (1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;
- (2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;
- (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;
- (4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו..."

סעיף 2 לחוק האמור קובע:

- "(א) פרסום לעניין לשון הרע – בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר.
- (ב) רואים כפרסום לשון הרע, בלי למעט מדרכי פרסום אחרות:
- (1) אם היתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיעה לאותו אדם או לאדם אחר זולת הנפגע;
 - (2) אם היתה בכתב והכתב עשוי היה, לפי הנסיבות להגיע לאדם זולת הנפגע.

8. רבות אמרה הפסיקה בהתייחס לעומד בבסיס החוק האמור ולאיינטרסים השונים העומדים ומוגנים בגדרו וכך נוסחו הדברים בדנ"א [2121/12](#) פלוני נ' ד"ר אילנה דיין אורבך [פורסם בנבן] (18.9.14):

"תכליתו של **חוק איסור לשון הרע** היא לספק מענה להתנגשות הזכויות שנוצרת מקום שנעשה פרסום הכרוך בלשון הרע. החוק מבקש להבטיח את כבוד האדם ואת זכותו לשם טוב של הנפגע מן הפרסום. בה בעת, מבקש הוא להבטיח גם את הזכויות והאיינטרסים הטמונים בפרסומים שונים, וזאת בדגש על חופש הביטוי וחופש העיתונות".

וכך בע"א [89/04](#) ד"ר יורי נודלמן נ' נתן שרנסקי [פורסם בנבן] (04.08.08):

"לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול לפגוע בנכס היקר ביותר לאדם – שמו הטוב וכבודו כאדם בעיני עצמו ובעיני זולתו. היא ביטוי העלול להכתים את אישיותו בעיני הזולת ולפגוע בביטחונו הפנימי גם כלפי עצמו..."

למעשה, קדמו כבר לאלו דבריו של קהלת בפרק ז פסוק יא המדגיש כי: "טוב שם משמן טוב" וידועה גישתו המחמירה של המשפט העברי לגבי המוציא שם רע לחברו (ראה בענין זה דברי כב' השופט עציני בע"א [30/72](#) שמואל פרידמן נ' שמואל סגל, פ"ד כז (2) 225).

9. ע"פ הפסיקה יש לנתח את קיומה של העוולה האזרחית בה עסקינן במספר בשלבים (כאמור בסעיף 20 לדנ"א [2121/12](#) הנ"ל): בשלב הראשון, יש לבחון אם מתקיימים יסודות ה"פרסום"

ו"לשון הרע" כהגדרתם הרחבה [בסעיפים 2-1](#) לחוק. בשלב זה בולט כובד משקלם של השם הטוב, כבוד האדם ויתר הזכויות המצויות על כף זו של המאזניים. יצוין כי המבחן לסיווג התבטאות כלשון הרע הוא מבחן אובייקטיבי, משמע - כיצד הציבור עלול לקבל את תוכנה של אותה התבטאות. (ראה [ע"א 466/83 שאהה נ' דרדריאן, פ"ד ל"ט](#) (4) 734). **בשלב השני**, יש לבחון האם חלים הסייגים וההגנות שבחוק הנושא רשימה של פרסומים מותרים ושל הגנות הפוטרות את המפרסם מאחריות בשל אינטרס מוגן אחר ([סעיפים 13-15](#) לחוק). **בשלב השלישי**, משנקבעה בכל זאת אחריות המפרסם, יידונו הסעדים המבוקשים.

10. ניתן להוסיף ולהכביר בציטוטים, אלא שאינני מוצאת מקום לכך בענייננו, עת אין חולק כי האמירות המיוחסות לנתבעת מהוות משום "לשון הרע" באופן מובהק וכאלה שמטיבן לא יטען בר דעת לגביהן כי הן לגיטימיות בשל ערך חופש הביטוי או כל ערך אחר המוגן בחוק כאמור.

דיון והכרעה

11. אקדים ואציין כי בעוד התובעת טוענת לשני אירועים ולמעשה, לשתי אמירות נפרדות מצד הנתבעת כמובא לעיל, הרי שהנתבעת בכתב הגנתה אמנם אינה מתכחשת לאלו, אולם לאורכו של זה היא נוקטת בלשון יחיד ומתייחסת ל"אימרה" וכך גם בסיכומיה שם היא אף טוענת כי עסקין באירוע אחד ולכל היותר באירוע מתמשך הנובע ממסכת אירועים אחת.

כך מבקשת הנתבעת לעשות למעשה אף בתצהירה בו היא מבארת אמירה אחת בלבד (בפני ספיר) ואישור שהביעה בפני התובעת על עצם האמירה הראשונה.

בענין זה אומר כי משעה שהנתבעת נמנעה מהכחשה מפורשת של האמירות כפי שצוטטו בכתב התביעה, הרי שאין היא יכולה עתה לשנות חזית ולטעון או לרמוז לקיומה של אחת בלבד.

אשר לזיקה בין האמירות, סבורתני כי אומנם אלו קשורות באופן הדוק זו לזו וניכר כי נאמרו בנסיבות דומות, בפרק זמן קצר יחסית וכחלק ממסכת עובדתית אחת, אולם ועדיין – יש מקום ליתן את הדעת לכל אמירה בפני עצמה ובכלל זאת לתוכנה, לעוצמתה, לאופן ולהיקף פירסומה.

12. בתצהירה מתארת הנתבעת כיצד נכנסה באיחור לעבודה באותו הבוקר, חלפה ליד עמדת המאבטחים בהם נמצאו התובעת ומאבטח נוסף בשם שרון וכאשר הלינה על כי אינם מטפלים במשאיות החוסמות את הכניסה, השיב לה שרון שאין זה מתפקידו בעוד התובעת מצידה **"חייכה ועשתה תנועה בידים שאומרת כאילו זה נגמר ושהם לא מטפלים בזה"**.

האמירה הראשונה נאמרה כאשר ירדה בסמוך לשם הסדרת כרטיס החניה ובעודה כעוסה, לחוצה וחשה ברע, אז לחשה לעצמה, כך לטענתה, את האמירה הראשונה, אלא שספיר שהיתה לבדה בעמדת המאבטחים, שמעה אותה כפי הנראה.

ספיר מצידה מצהירה כי אמנם באותו היום לא היתה קבלת קהל, אולם ישנם מוזמנים ועובדים המגיעים לסניף. לדבריה, שמעה היא בברור את האמירה הראשונה ופנתה לתובעת על מנת להבין במה מדובר. אין היא יודעת לומר אם שמעו זאת גם אנשים אחרים שהיו קצת מרוחקים (עמ' 10 משורה 12 לפרוטוקול). התובעת מצידה מעידה כי לא שמעה מעבר למילמולים (עמ' 12 שורה 3).

ע"פ הצהרתה של ספיר, העולה בקנה אחד עם הצהרת התובעת עצמה, בחלוף מספר דקות חזרה הנתבעת לסניף וחלפה דרכה בעוד התובעת וגלעד אלגלי בקרבתה. בשלב זה פנתה התובעת לנתבעת ושאלה אותה אם אכן אמרה את האמירה הראשונה. הנתבעת, בדרכה למעלית, נעמדה ובקול רם אמרה את **אמירתה השניה** בנוכחותם.

הנתבעת כאמור, אינה מזכירה ומאשרת אמירה שניה זו בתצהירה, אולם עדותן של ספיר והתובעת היתה חד משמעית ועקבית בענין זה ולא מצאתי כל סיבה לפקפק באמינותן. יצוין כי בהגיונותה, מבהירה ספיר בחקירתה הנגדית כי שני המאבטחים הנוספים שהיו במשמרת (גלעד ושרון), היו אמנם בקרבת מקום, אך אין היא יודעת לומר אם הם שמעו את הדברים.

13. במובחן מעדותן העקבית והאמינה של ספיר והתובעת, הנתבעת לא נמצאה עקבית בהצהרותיה ודי לצורך כך בהשוואת תצהירה **לפרוטוקול השיחה** שנערכה אצל מנהל הסניף ביום האירוע (נספח 5 לתצהיר הנתבעת) ובבחינת תוכנו של זה. בפרוטוקול זה מצוין כי הנתבעת מתוודה על אמירתה הראשונה בפני ספיר, אולם נוסחה של של זו אחר היה: **"אני עם העצבים שלי הייתי דופקת לאתיופית הזאת את הראש בקיר"**. הנתבעת אף טוענת שם כי לא נעשה על ידה שימוש במילה "מסריחה". רק שמנהל הסניף מבהיר לנתבעת כי המאבטחים אישרו שעשתה שימוש במילה "מסריחה", נסוגה הנתבעת מעמדתה והשיבה: **"יכול להיות אם כולם שמעו אז אולי באמת אמרתי לא זוכרת שאמרתי, אולי מסערת הרגשות והעצבים שהיו לי..."**. יתרה מכך, לדבריה בפרוטוקול מששמעה התובעת מספיר את שאמרה, התנפלה עליה התובעת וצרחתה: **"אני אראה לך מי המסריחה אני אתן לך סטירה"**. לזאת אין זכר בתצהירה.

נקודת השוואה נוספת עניינה זהותם של העדים להתרחשויות. ע"פ הצהרתה בפרוטוקול האמור באירוע הראשון ירדה הנתבעת בלווית גב' אורית שושן ובאירוע השני בו לשיטתה צעקה עליה התובעת, נכחה הגב' יהודית יחיאל. דא עקא, לנוכחותן של אלה אין זכר בתצהיר התובעת ולא נתבקש אף זימון כמצופה כי יעשה לשם חיזוק, ולו דבר מה, מגרסת הנתבעת.

יוצא אפוא כי אין לייחס משקל של ממש לגרסת הנתבעת באשר לאמירותיה המדויקות, מה גם שכבר בשיחה עם מנהל הסניף ביום הארועים, טענה כי אינה זוכרת מה אמרה בדיוק. 14. ניכר היה כי אף הנתבעת עצמה מבינה והיטב את חומרת וזילות אמירותיה ומשכך (וטוב שכך) לא התיימרה להצדיק אמירות אלה או להציגן כלגיטימיות. עם זאת, הנתבעת ניסתה להסביר את שהניע אותה לאמירות מיותרות אלה תוך שהיא נתלית כאמור בנסיבותיה האישיות (לגביהן צרפה תיעוד רפואי רלבנטי, לרבות מיום הארועים) ובהיותה מצויה בשעת כעס.

ב"כ התובעת מפנה בסיכומים לשורת פסקי דין בהם ובאופן שאינו מפתיע, נשמעות תדיר טענות כגון דא מפי הנתבע בניסיון "לרכך" את עוצמת דברי הדיבה שיצאו מפיו, אלא שניסיון זה אין בו ממש. אין הכרח שהדברים ייאמרו בקור רוח ובזמן של רגיעה על מנת שייחשבו משום לשון הרע. נראה כי לניסיון הסבר זה מצד הנתבעת יפה האימרה לפיה: **"בשלושה דברים אדם ניכר בכוסו, בכיסו ובכעסו"** (ערובין דף ס"ה). נראה כי החוק בו עסקין מכוון לנורמות לפיהן

אדם ישים ליבו וירסן את היוצא מפיו ואת התנהגותו בכלל בכל עת, לרבות ואומר – ובפרט, בעיתות כעס ומשבר.

התובעת ציטטה בסיכומיה מתוך [ת.א \(ת"א\) 25900-11-11 אירינה אבדילוב נ' יורם מנשה בצלאל](#) [פורסם בנבו] (04.07.16) והדברים בהחלט רלבנטיים למקרה זה:

"נקודת 'הרתיחה' של אדם היא קודם כל ענין בינו לבין עצמו ונדרשות נסיבות מאוד מיוחדות כדי להצדיק השפלה גזענית של הזולת במרחב הציבורי. לא כל שכן כאשר המושפלת משרתת את הציבור ומאבטחת אותו ואת רכושו".

15. אין ולא יכול להיות ספק: אמירותיה של התובעת כלפי התובעת היו משום אמירות מבזות ומשפילות ועוצמתן טמונה דווקא בהיותן מנותקות מכל הקשר והגיון שהרי התובעת לא התיימרה להביע דעה אישית ועניינית על התנהגות כלשהי מצד התובעת, כי אם להצמיד לה, סתם כך, ועל רקע שייכותה העדתית, איפיון מבזה ומשפיל. ראוי לחדד ולומר - עצם איזכור מוצאה של התובעת בוודאי שאינו יכול לכוון לדופי בה, אלא שהוספת מילה מבזה בצמידות לציון מוצאו האתני של אדם, יש בה משום היבט גזעני המייחס מעמד נחות/ משפיל לעדה שלמה.

עוצמת הדברים נעוצה אף במעמדה של התובעת עצמה כעובדת ציבור המשרתת קהל מגוון וממנה מצופה ביתר שאת כי תנהג בכבוד עם הבאים בפניה (ראה [ע"א \(י-ם\) 9082/07 אבי צגאי נ' איגנה אבי אבשלום](#) [פורסם בנבו] (02.03.08)). יש להצטער על עצם האמירות ואף על כי יציאתה של התובעת למספר דקות לא הביאה אותה להתעשת, להתנצל מידית ולהימנע מהאמירה השניה.

16. התובעת טרחה להדגיש לאורך ההליך כי היא מתביישת ומצרה על התנהגותה תוך שהיא מביעה התנצלותה וטוענת כי התנצלה בפני התובעת במספר הזדמנויות ואופנים טרם פתיחת ההליך, אלא שהתובעת מצידה לא אישרה זאת.

אקדים ואציין כי לצד התרעומת, הקושי ואי הנוחות, בלשון המעטה, שמעוררות האמירות מושא התביעה, נראה כי בסופו של דבר כנים היו דברי התובעת לגבי החרטה שבליבה ולגבי כך שאין אמירות בוטות אלה מאפיינות את דרך התנהגותה. עם זאת ועדיין, קושי היה מצידה להמחיש קיומן של התנצלויות בפועל כנטען עובר לפתיחת ההליך: בתצהירה היא מעידה כי מיד עם צאתה משיחה עם מנהל הסניף פנתה לתובעת על מנת להתנצל, אלא שזו סרבה לדבר איתה. התובעת מתארת אף פניה מצידה לשרון המאבטח שהבטיח למסור את התנצלותה לתובעת, כמו גם הסתייגות בחברתה לעבודה – דבי סנקר, אשר מסרה לתובעת את התנצלותה ונענתה בחיוב. בהנחיית דבי, התקשרה התובעת לתובעת (בשיחת פנים), ביקשה סליחתה ואיחלה לה כל טוב והתובעת מצידה השיבה לה: "גם לך". התובעת שלא חשה בנוח, החליטה להוסיף ולהתנצל אף בכתב ובהקשר זה הציגה מכתב נושא תאריך יום הארועים, המופנה לתובעת (נספח 6).

דא עקא, התובעת מכחישה הבעתה של התנצלות כלשהי באופנים הנטענים או התרצות ומחילה מצידה בשלב כלשהו. מחקירתה הנגדית של התובעת (בעמ' 12 שורה 17 עד עמ' 13), עולה הרושם כי חשה פגועה מכדי לשמוע דבר מה מפי התובעת ביום הארועים ונראה כי בשל כך

הדפה את ניסיון ההתנצלות הישיר, כמו גם את ההתנצלות הטלפונית כלא היו. ניתן בהחלט להבין כי סערת הרגשות בה היתה נתונה ותחושת העלבון העמוקה הובילו אותה לשמירת מרחק מהנתבעת ולאי רצון להקשיב לה. בסופו של דבר שוכנעתי מאמינות הצהרת הנתבעת לגבי ניסיון הפניה הישיר ולגבי ההתנצלות הטלפונית, אם כי לא שוכנעתי כי התובעת התרצתה ואישרה כי היא מוחלת.

יתר דרכי ההתנצלות הנטענות לא הומחשו ע"י הנתבעת, אם ע"י הבאתם של המעורבים בכך להעיד ואם ע"י הצגת עדות רלבנטית לניסיון הנטען למסירת המכתב – נספח 6 – לידי התובעת.

17. הימנעותה של הנתבעת להעיד עדים רלבנטיים בסוגיית ההתנצלות ובכלל עומד בעוכריה בהתאם לכלל הראייתי הקובע כי אי הבאת ראיה רלוונטית מצד בעל דין ללא הסבר סביר מקימה הנחה לפיה אילו הובאה, היתה פועלת כנגדו. ראה [ע"א 9656/05 נפתלי שוורץ נ' רמנוף חברה לסחר וציד בניה](#) [פורסם בנבו] (27.07.08) ו- [ע"א 55/89 קופל בע"מ נ' טלקאר חברה בע"מ, פ"ד מד\(4\) 595](#).

18. ניתן לסכם ולומר כי יש בתשתית העובדתית המונחת בפני בית המשפט כדי ללמד על "פרסום" דברים המהווים באופן מובהק משום "לשון הרע" כמשמעות המונחים בחוק האמור. ראוי להדגיש ולומר כי עסקינן בזה המקרה בעוולה בעלת "ערך מוסף", שלא במובן החיובי, משמקרה זה נמנה על אותן תביעות בהן ברקע התובע מצא עצמו מושפל ומבוזה אך ורק בשל מוצאו, מציאות חברתית אשר חרף הוקעתה והניסיון רב השנים לבערה, נמצאת מעת לעת בועטת ולובשת צורות שונות וניתן להניח, ובצער רב, כי הנחשף ממנה בבתי המשפט אינו אלא מקצתה.

19. במצב דברים זה ומשלא עומדות לנתבעת מי מההגנות המנויות בחוק, יש לעבור לשלב הפיצוי, אולם לצורך כך אקדים ואסיר ממדף טענות הנתבעת טענתה לגבי מחילת התובעת. טענה זו המודגשת בסיכומיה לא הוכחה כלל ובוודאי שלא באופן המופלג המתפרש ע"י הנתבעת, קרי – באופן המביע וויתור על זכותה להגשת תביעה. ואחזור עתה לשיעור הפיצוי:

עוולת לשון הרע גוררת באופן טבעי נזקים שקשה לאמוד אותם במושגים ממוניים. על אופיו של הפיצוי התרופתי עמד בית משפט [ברע"א 4740/00 לימור אמר נ' יוסף, פד"י נה\(5\) 510](#) באומרו:

"הפיצוי התרופתי בגין לשון הרע נועד להשיג שלושה יעדים: לעודד את רוחו (consolation) של הניזוק שנפגעה בגין לשון הרע; לתקן (repair) את הנזק לשמו הטוב; למרק (to vindicate) את זכותו לשם הטוב שנפגעה בגין לשון הרע ... לשם השגתן של מטרות תרופתיות אלה, אין להסתפק בפיצוי סמלי. אך אין גם להטיל פיצויים העולים על שיעור הנזק שנגרם. הפיצוי התרופתי לא נועד אך להצהיר על הפגיעה. הוא גם לא נועד להעשיר את הנפגע. ..."

ממשיך בית המשפט ומתייחס אף לשיקולים שיש להביא בחשבון בפסיקת הפיצוי בצינו: "בפסיקת פיצויים בגין לשון הרע יתחשב בית-המשפט, בין היתר, בהיקף הפגיעה, במעמדו של הניזוק בקהילתו, בהשפלה שסבל, בכאב ובסבל שהיו מנת חלקו ובתוצאות הצפויות מכל אלה בעתיד. הבחינה היא אינדיווידואלית. אין לקבוע

"תעריפים". בכל מקרה יש להתחשב בטיב הפרסום, בהיקפו, באמינותו, במידת פגיעתו ובהתנהגות הצדדים. אכן, התנהגותו של הניזוק לפני פרסום ולאחריו עשויה להיות אמצעי שבעזרתו ניתן לעמוד על נזקו. בדומה, התנהגותו של המזיק אף היא עשויה להשפיע על שיעור הנזק והערכתו. כך, למשל, התנצלות על דברי לשון הרע עשויה להקטין את הנזק שהם גרמו ובכך להשפיע על שיעור הפיצויים (ראו סעיף 19 לחוק)... "

עוד ולגבי תכליות הפיצוי אביא מדברי בית המשפט בע"א 89/04 ד"ר יולי נודלמן נ' נתן שרנסקי [פורסם בנבו] (4.8.08) שם נידון אף מעמדו של סעיף 7א לחוק הנידון וכך נאמר שם: "מטרת הפיצוי הנזיקי הינה, בראש ובראשונה, להביא את הנפגע למצבו כפי שקדם לביצוע העוולה (דיני נזיקין, 571). פיצוי בגין פרסום לשון הרע אינו חריג לכלל זה.... בעוולת לשון הרע, מכירה שיטת המשפט בכוחו של בית המשפט להטיל על המזיק חובת תשלום פיצוי לניזוק שמטרתה חורגת מהשבת המצב לקדמותו, אלא תכליתה "לשקף את סלידתה של החברה מהתנהגותו של המזיק" (ע"א 9474/03 יורם גדיש תשתית ובנייה (1992) בע"מ נ' בהג'את מוסא ([פורסם בנבו], 21.11.06).... וכך, במקרים מתאימים, משמשים הפיצויים הנזיקיים בעוולת לשון הרע גם כדי להעניש את מי שגרם לפגיעה בשמו הטוב של אדם ... בהקשר זה, מתמקד הפיצוי ברצון להשיב למעוול כגמולו, תוך ביטוי מסר של הכרה שיפוטית וחברתית בצורך למנוע פגיעות לא מוצדקות בשם הטוב. ברוח זו, קובע סעיף 7א(ג) לחוק כי כאשר נעשה פרסום לשון הרע בכוונה לפגוע, ניתן לפסוק לנפגע פיצוי, אף ללא כל הוכחת נזק, עד כפל הסכום הקבוע באותה הוראה.... לצד תכליות הפיצוי הקשורות להטבת נזקו של הנפגע, ו"ענישת" הפוגע, מכוונים הפיצויים בגין לשון הרע להעביר, במקרים מתאימים, מסר חינוכי מרתיע לציבור כולו מפני מעשי פגיעה בכבודו של אדם"

מתכליות אלה נגזרים השיקולים שיש לשקול לקולא ולחומרא וכאמור שם (בפסקה 55): "בראש וראשונה, יש לתת משקל לנזק שנגרם לתובע כתוצאה מהפרסום, אשר הפיצוי התרופתי נועד להטבתו. קיימת חזקה, כי נגרם נזק לשמו הטוב של הנפגע מעצם פרסום לשון הרע, המצדיק פסיקת פיצויים אף ללא צורך שיוכיח נזק ממון מיוחד אשר נגרם הלכה למעשה (ענין מנדל-שרף, 174; ע"א 2668/97 ר"ח דורון רופין נ' גלובס פבלישר עיתונות, פד"י נה(1) 721 (1998), 725). נזק זה נשקל לא רק בהקשר לפרסום עצמו, אלא גם בהתחשב בהתנהגות הצדדים לאחריו, ואף במהלך הדיון המשפטי, התנהגות העשויה להגדיל את הנזק או להקטינו, לפי הענין. אף באשר למטרה העונשית, החינוכית וההרתעתית, יש לשקול את התנהגות המפרסם, ואת כוונותיו כפי שהן עולות מהתנהגותו כגון, האם היה בהן רישול או קלות דעת, או זדון וכוונה ישירה לפגוע. ברוח זו מונה סעיף 19 לחוק מספר נסיבות שבכוחן להקל על הנאשם, בהן: היות הפרסום חזרה על דברים שנאמרו קודם לכן (לשון הסעיף, וראו גם ענין 723/74 הארץ, 322); היות המפרסם משוכנע באמיתות דבריו, בהיעדר כוונה לפגוע, וכן בקיום התנצלות, תיקון או הכחשה, או בנקיטת צעדים לצמצום תפוצתו של הפרסום. הערכת הנזק נותרת, בסופו של יום, עניין הנתון

להערכה שיפוטית, הבנויה על אמות מידה כלליות, ועל נסיבותיו הקונקרטיות של המקרה הפרטי (ענין פרידמן, 244; ע"א 492/89 סלונים נ' "דבר" בע"מ, פד"י מו(3) 827 (1992), 835).

בית המשפט אף מציין שם (בסעיף 58) את ההיבט האישי של התובע עצמו בצינו: "ההיבט האישי קשור בעוצמת העלבון הטמון בפרסום המשמיץ, ובמידת הפגיעה בהערכה לה זכה הנפגע מסביבתו החברתית. לא קל להעריך את שיעור הפגיעה, ההשפלה והסבל האישי הסובייקטיבי שסבל הנפגע כתוצאה מלשון הרע. על כך ניתן ללמוד מעדות הנפגע, ממהלך חייו בעקבות הפרסום, ומאופיו של הפרסום עצמו, תוך הערכה שיפוטית המתבססת על הגיון וניסיון חיים"

20. בבואי ליישם בענייננו אנו את השיקולים הרלבנטיים ע"פ הדין והפסיקה בבחינת גובה הפיצוי ההולם את ענייננו אציין כי במהלך עדותה של התובעת בפני התרשמותי כי אכן חוותה תחושה קשה של עלבון, השפלה ופגיעה בכבודה כאדם בכלל וכבת לעדה שלמה המוצאת עצמה לא אחת מתמודדת עם גילויי השפלה וגזענות רבות פנים, בפרט. כאמור, לא קדמה לשתי האמירות הפוגעניות התגרות או הקנטה מצד התובעת וניכר היה כי הרתיעו אף את שומעתן – ספיר. מעמדה של הנתבעת כעובדת ציבור אך מחמיר את הנסיבות ומקשה בהנחלת מסר חברתי שטיבו הוקעתם של גילויי גזענות מכל סוג וכך גם זירת האמירות – במקום עבודת התובעת. מאידך גיסא, יש להביא בחשבון כי הפרסום לא נעשה בסופו של דבר בפני קהל שומעים רב, כמו גם את העובדה כי הנתבעת לא עשתה כן בקור רוח, השכילה להבין בו ביום את טעותה וניסתה לפחות להתנצל בפני התובעת. לא התרשמותי כי נכוניתה של הנתבעת להתנצל נבעה אך מחשש למעמדה במקום עבודתה וניכר היה כי היא מייחלת אף במסגרת ניהול ההליך לגילוי מחילה מצד התובעת.

אציין במאמר מוסגר כי הנתבעת נזפה במסגרת הליכי משמעת פנימיים והובהר לה כי בשל כך מעוכב קידומה זמנית (כעולה מהמכתבים - נספחים 7, 8 לתצהירה). לטענתה, הדבר הסב לה הפסד כספי בשל כך, אולם שיעורו לא הוכח. הנתבעת אף הצהירה כי קיבלה על עצמה לסייע לאוכלוסיות מוחלשות במחלקת קידום נוער בעירית יבנה ובהקשר זה הוצג מכתב המחלקה (כנספח 9). כל זאת מצינת אנוכי להשלמת התמונה לגבי טענות הנתבעת, אלא שאין בכך כדי להצדיק לסטות מהצורך להתמקד בסיבלה של התובעת ובפגיעה בה ובערכים שראוי להנחיל בחברה מתוקנת. במקרה בו הוטחו אמירות קשות תוך שימוש בכינויי גנאי בהתייחס לעדה הרוסית, מדגיש בית המשפט ב.ת.א (כ"ס) 39170-11-16 ציבולוב נ' קרקוקלי ואח' [פורסם בנבו] (22.01.18):

"ביטויים גזעניים מסוג זה פגיעתם רעה. הם פוגעים בלכידות החברתית, במהותה של המדינה כמדינה קולטת עליה, בעולים שחלקם היו חשופים בעבר לכינויי גנאי בהיותם "יהודים", ולאחר שהגיעו לישראל חשופים הם לכינויי גנאי בשל ארץ מוצאם..."

במקרה הנדון שם נפסק (נגד ארבעה נתבעים) פיצוי כולל בן 40,000 שקלים בהתחשב, בין השאר, בכך שהאמירות נשאו גוון גזעני והשפלה מיגדרית ונאמרו תוך השתלחות ממושכת בתובעת.

בית המשפט אף מביא דוגמאות לסכום הפיצוי שנפסק במקרים בהם האמירה המהווה "לשון הרע" נשאה גוון גזעני וזה נע באלו בין 15,000 ל- 35,000 שקלים. סכום מירבי זה נפסק במקרה בו כונה התובע "אתיופי מסריח" ואף הוטחו בו מילים בוטות: [תא"מ \(שלום ת"א\) 6833-10-12](#) **טפרה נ' יוסף** [פורסם בנבו] (26.12.13). הדברים נאמרו מספר פעמים בפני קהל שומעים לא מצומצם ובעוד התובע נמנע מהתנצלות ובית המשפט מציין כי הפיצוי משקף אף מסר חינוכי וחברתי הנדרש.

[בת.א 33479-06-11 ראני טנוס נ' אריה רוזן](#) [פורסם בנבו] (19.4.13) שאף בו הוטחו אמירות גזעניות כ"ערבי מסריח", "ערבי מלוכלך" פסק בית המשפט 25,000 שקלים בגין שני ארועים שהיו בלהט הויכוח.

בהביאי בחשבון את מכלול הנסיבות, לרבות את נסיבות האמירה והאומר ואת דוגמאות הפסיקה להן הפנו הצדדים, מצאתי מקום להעמיד את הפיצוי לו זכאית התובעת ע"ס של 25,000 שקלים. שיעור זה ישולם ע"י הנתבעת בצירוף הוצאות משפט ושכ"ט בשיעור כולל של 6,000 שקלים.

ניתן היום, ז' אדר א' תשע"ט, 12 פברואר 2019, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

אורית חדד 54678313-/-

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה